

OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTKÓW w WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V X Y Z

Nr

2050

1. Obiekt

WIEŻA CIŚNIENII

27911

2. Czas powstania

ok. 1920 r.

3. Miejscowość

ELBLĄG

4. Adres

82 - 300 Elbląg
ul. Kolejowa 1

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo warmińsko - mazurskie
do 1998r. elbląskie
gmina Elbląg

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Elbing

7. Przynależność administracyjna
1 VI 1975

województwo gdańskie
do 1998r. elbląskie
powiat Elbląg

8. Właściciel i jego adres

DOKP Malbork

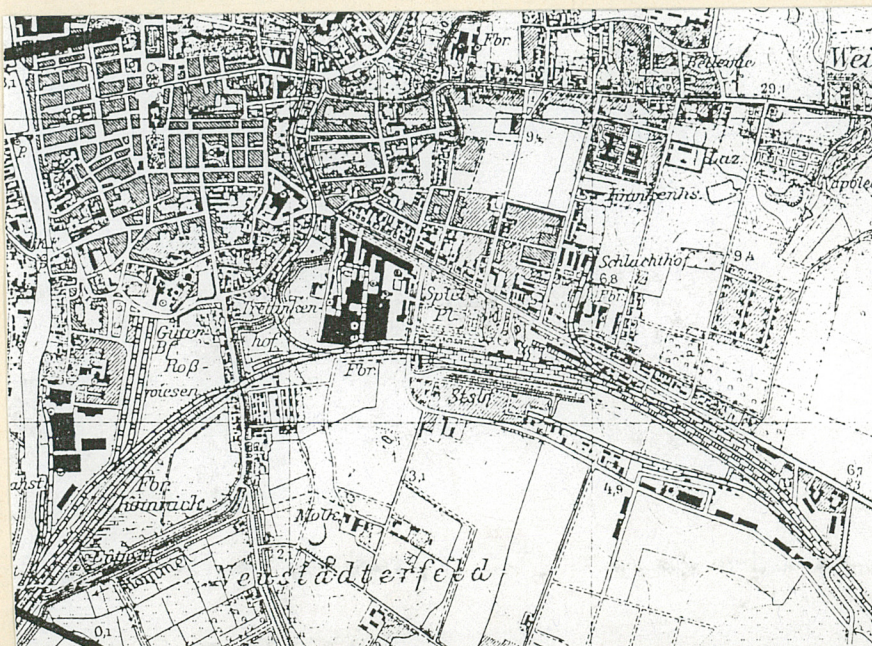
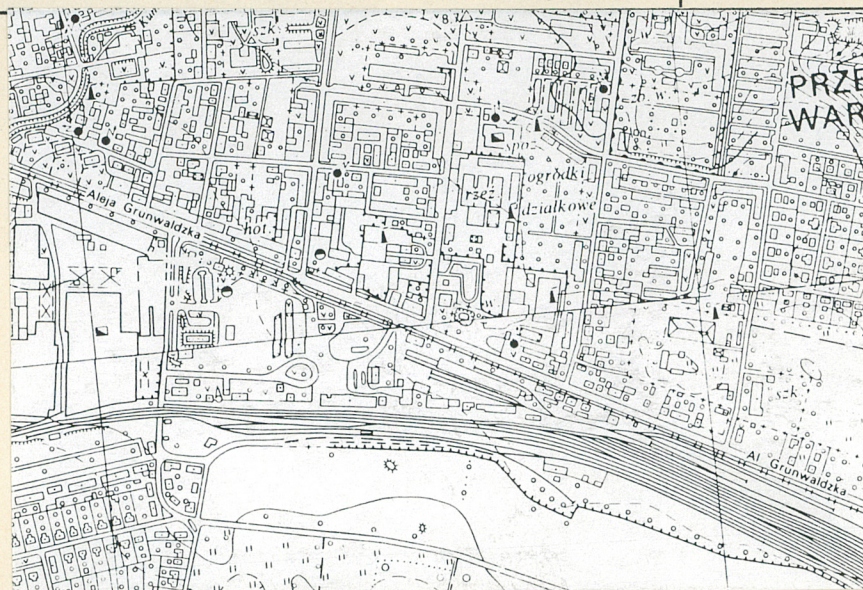
9. Użytkownik i jego adres

nieużytkowana

10. Rejestr zabytków

Nr

data

Dworzec kolejowy w Elblągu lokowany został na nowomiejskich polach, pierwotnie z dala od miasta, na płd. od traktu biegnącego do Pasłęka, za zabudowaniami przedmieścia i majątku Trettinkenhoff. Pojedynczy tor za dawnym traktem malborskim rozdzielał się na kilka bocznic, pierwotnie z jednym niskim peronem przy budynku dworca. Przy obecnym przejeździe ul. Lotniczej od płn. znajdowała się pompa, po drugiej stronie torów parowozownia o dwóch wjazdach. Rozwój dworca towarowego odbywał się niezależnie od dworca pasażerskiego, niezależne rozbudowane bocznicie prowadziły do usytuowanych przy linii zakładów Schichaua i Komnicka, oddzielna bocznicia od k. XIX w. prowadziła do rzeźni. W pocz. XX w. i w czasie I wojny światowej rozbudowie uległo torowisko na wsch. od dworca, wzniesiono nowe perony towarowe, magazyny i rampy, podwyższono perony osobowe zbudowano wiaty oraz tunel łączący je z dworcem. W tym też mniej więcej czasie wybudowano w pobliżu pompy wieżę ciśnień. Wieża ciśnień prezentuje typ „grzybka” charakterystyczny dla wież ciśnień z tego okresu, (najbliższa podobna została zniesiona w Bogaczewie; styl modernistyczny nawiązujący częściowo charakterem do architektury militarnej; w tym typie porzucono bezpośrednie analogie historyczne - pozostawiając czasami elementy dekoracji na rzecz pokazania nowych technologii - użycie betonu, stalowych elementów konstrukcji oraz uwidocznienia tektoniką przeznaczenie budynku - wyraźnie widoczna kondygnacja zbiornika wodnego; projektant nieznany.

USYTUOWANIE: wieża ciśnień usytuowany we wsch. części dworca kolejowego, ok. 150 m na wsch. Od peronów osobowych, pomiędzy torowiskiem głównym a bocznicami i dawną rampą towarowo - przeładunkową od płn. ok. 10m od torów; od wsch. Przylega niewielki budynek gospodarczy; od zach. Ok. 20m zabudowania dawnych warsztatów kolejowych; wieża częściowo odgródzona parkanem siatkowym;

MATERIAŁ

fundamenty: ceglane;

ściany: murowane, ceglane, cegła o wymiarach 24 x 12 x 6,5 cm ułożona w wążku główkowym, w lizenach główkowo - wozówkowym, w płycinach między lizenami otynkowane; na cementowo - wapiennej zaprawie, ze spoinowaniem, z użyciem wiśniowej cegły w gzymsie cokoły i glazurowanej na zielono cegły w parapetach okiennych; wewnątrz pobiałkowana; na koronie muru pierścień kamienny, na którym oparta górna część wieży stalowy szkielet z kątowników i ściana osłonowa z betonu na siatce Rabitza

stropy: stropy Kleina

wieżba dachowa: drewniana, krokwiowa, niedostępna;

pokrycie dachu: papa na odeskowaniu;

posadzki: ceglana, obetonowana;

okna: żeliwne, szczeblinkowe, 4 - połowe; w wywietrzniku drewniane żaluzje

drzwi: jednoskrzydłowe, ramowe, zamknięte półkoliście, oszalowane poziomo, z zamkiem wpuszczonym

schody: stalowe wzdłuż ściany od płn. Wyżej stalowe drabinowe;

PLAN

budynek wzniesiony na planie koła, z wejściem od płn.

BRYŁA

zbudowana z cokołu, dwukondygnacyjowego trzonu w formie ściętego stożka i nadwieszzonego wysokiego walca kondygnacji zbiornika wodnego nakrytego silnie spłaszczonym daszkiem stożkowym z ośmiobocznym wywietrznikiem nakrytym niskim daszkiem namiotowym.

WNĘTRZE

jednoprzestrzenne, przedzielone poziomami kondygnacji

ELEWACJE

na cokole, oddzielnym szerokim ceglanym gzymsem od trzony; trzon zwężający się ku górze oparty 16 lizenami połączonymi górą ceglanym, schodkowym kątem, płyciny pomiędzy nimi tynkowane, przeprute w dwóch poziomach prostokątnymi, wąskimi oknami; trzon wieńczy gzyms ceglany oraz kamienna opaska; cylindryczny zbiornik nadwieszony na profilu simy, podzielony 3 płaskimi gzymsami, zwieńczony wywiniętym gzymsem koronującym;

od zach. Wejście w wysuniętej partii ściany ujętej dwiema szkarpami z niewielkim szczytem, zamknięte półkoliście

WYPOSAŻENIE

brak.

INSTALACJE

elektryczna.

14. Kubatura <div>330m³</div>	15. Powierzchnia użytkowa <div>13,6 m²</div>	16. Przeznaczenie pierwotne <div>wieża ciśnień</div>	17. Użytkowanie obecne <div>nieużytkowana</div>
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja <div>brak danych</div>		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) <div> Zły, zniszczone ściany, osypany tynk, ubytki w spoinach zły dach, ubytki w poszyciu zniszczona konstrukcja górnej części wieży zniszczona konstrukcja zbiornika </div>	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie <div>remont kapitalny</div>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowania)

nie korzystano

22. Bibliografie

nie natrafiono

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowania sygnatury)

nie natrafiono

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst

J. Domino. X. 1999

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki

J. Domino. X. 1999

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotograf.

J. Domino. X. 1999

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Wkładka do karty ewidencyjnej zabytków architektury
i budownictwa. Załącznik nr 1-2

1. Miejscowość

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

ELBLĄG

WIEŻA CIŚNIEN

ZDJĘCIA

Wkładkę założył: .....J. Domino X 1999.....
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

1. Miejscowość
ELBLĄG

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
WIEŻA CISNIEN

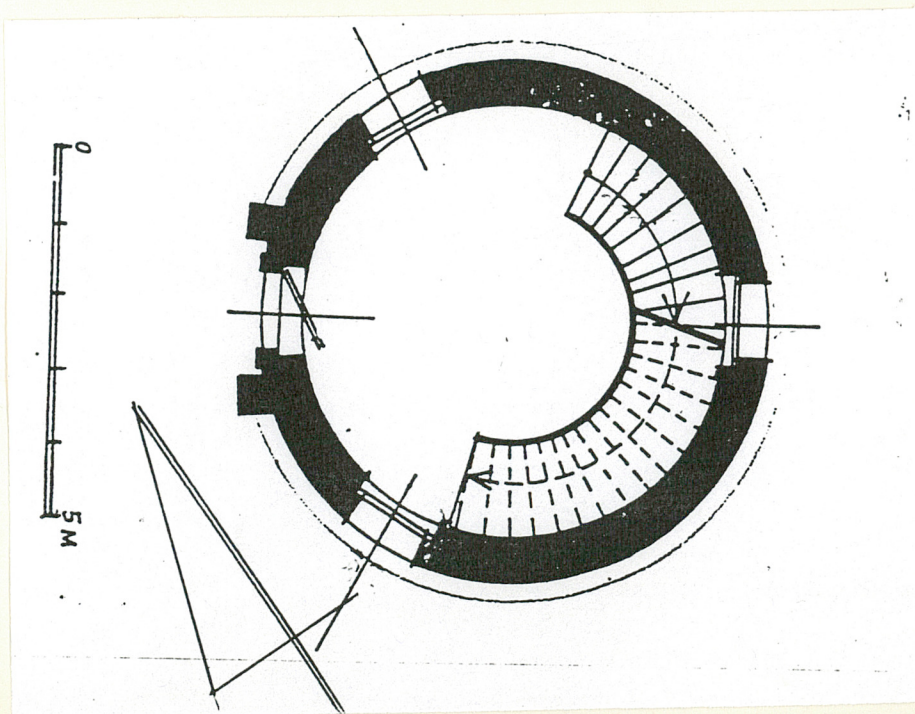
3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
ZDJĘCIA

Wkładkę założył: J. Domino X 1999
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

Wkładkę założyć:
(imię)
Miejsce przechowywania negatywów: